

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Загнітко А. П. Основи дискурсології. Донецьк, 2008. 194 с.
2. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ, 2007. 205 с.
3. Зернецький П. В., Рябоконт Г. Л. Контрастивно-типологічна характеристика мовленнєвих актів у дискурсі британського та українського парламентів. *Наукові записки НаУКМА*. Філологічні науки. 2014. Т. 164. С. 60–65.
4. Януш О. Б. Дискурс у системі політичної лінгвістики. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 51. Філологічні науки. Житомир, 2010. С. 81 – 84.
5. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: дисс. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. Волгоград, 2000. 175 с.
6. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. *Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования*. Москва : ИНИОН РАН, 2002. № 3. С. 32–43.
7. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ, 2009. 376 с.
8. Сотников А. В. Ключові слова в політичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. С. 216–224. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9962/20-Sotnykov.pdf>.
9. Каліщук Д. М. Концептуальні стилі англійських політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обами): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Луцьк, 2017. 245 с.
10. Толмачева Т. А. Методический потенциал использования коммуникативных стратегий иноязычного речевого поведения в процессе обучения иностранному языку в языковом вузе. *Мир науки, культуры, образования*. 2008. № 4. С.95–98.

УДК 811.161.2:070:06

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.9>

**НЕОЛОГІЗМИ ЯК МОВНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ  
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022 РОКУ**

**NEOLOGISMS AS A LANGUAGE REFLECTION  
OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR OF 2022**

**Вусик Г.Л.,**

*orcid.org/0000-0003-1111-5172*

*кандидат філологічних наук, доцент,*

*доцент кафедри української мови та славістики*

*Бердянського державного педагогічного університету*

**Павлик Н.В.,**

*orcid.org/0000-0002-2957-6973*

*кандидат філологічних наук, доцент,*

*доцент кафедри української мови та славістики*

*Бердянського державного педагогічного університету*

У пропонованому дослідженні на матеріалі сучасних україномовних ЗМІ та інтернет-ресурсів здійснена спроба опису та систематизації інноваційних процесів у лексичній системі української мови, що відбуваються на сучасному етапі її розвитку, зокрема безпосередньо у період російсько-української війни.

Становлення неології як науки про виникнення новотворів, окреслення її наукового апарату припадає на середину ХХ та особливо на початок ХХІ століть, і сприяв посиленню уваги до процесу продукування та функціонування нових слів, їхньої систематизації і типологізації з боку дослідників так званих «неологічний бум», пов'язаний з розвитком науково-технічного прогресу, бурхливими змінами в суспільно-політичному житті країни, активізацією ролі засобів масової інформації в ньому.

У межах сучасної неології виділяють два основні напрями: по-перше, це дослідження оновлення словникового складу мови (об'єктом вивчення є неологізм); по-друге, питання лексикографування новотворів (неологізм виступає об'єктом неології). У мовознавчій літературі усталеним є поділ неологізмів на загальнономовні – це нові лексичні одиниці, що виникли для позначення сучасних реалій, та індивідуально-авторські, або оказіоналізми, – стилістично марковані лексеми, створені письменниками чи публіцистами й зафіксовані в конкретних текстах. Виокремлюють два основні різновиди неологізмів, а саме: номінативи, які експлікують явища і поняття, що з'являються вперше; транснамінативи, котрі використовуються на позначення уже відомих під іншими назвами реалій.

Аналіз неологічного матеріалу означеного періоду дозволяє стверджувати, що лексико-семантична система активно реагує та відображає всі зміни, пов'язані з новими реаліями, що ще раз доводить вплив екстралінгвальних факторів на динаміку словникового складу мови, підкреслює зв'язок неологізації з суспільно-політичними процесами. Зафіксований корпус неологічної лексики виникає за рахунок використання питомо українських лексичних і словотвірних ресурсів та запозичень; значна кількість новотворів має емоційно-оцінну модальність (*відбайрактарити, відчорнобайти, відВСУшити, відджавелінити, пошольцяти, макронити, загарпунимо* тощо).

**Ключові слова:** неологія, неологізм, неолексема, новотвір, семантична деривація, словотвірна деривація.

In the proposed study based on modern Ukrainian-language media and Internet resources, an attempt is made to describe and systematize innovative processes in the lexical system of the Ukrainian language that occur at the present stage of its development, particularly during the Russian-Ukrainian war.

The formation of neology as a science of the emergence of innovations, outlining its scientific apparatus dates back to the middle of XX and especially the beginning of XXI centuries, and contributed to increasing attention to the production and functioning of new words, their systematization, and typology by researchers so-called «neological boom» associated with the development of scientific and technological progress, rapid changes in the socio-political life of the country, and the intensification of the role of the media in it.

Within the framework of modern neology, there are two main directions: first, it is the study of updating the vocabulary of the language (the object of study is neologism); secondly, the issue of the lexicography of neologisms (neologism is the object of neography). In the linguistic literature, there is a well-established division of neologisms into common language – these are new lexical units created to denote modern realities, and individual-author, or occasionalism – stylistically marked tokens created by writers or publicists and recorded in specific texts. There are two main types of neologisms, namely: nominatives that explain the phenomena and concepts that appear for the first time; transnominatives used to denote realities already known by other names.

Analysis of the geological material of this period suggests that the lexical-semantic system actively responds to and reflects all the changes associated with new realities, which once again proves the impact of extra lingual factors on the dynamics of vocabulary, emphasizes the connection of neology with socio-political processes. The fixed corpus of neological vocabulary arises due to the use of specifically Ukrainian lexical and word-forming resources and borrowings; a significant number of innovations have an emotional and evaluative modality.

**Key words:** neology, neologism, neolexem, neologism, semantic derivation, word-formation derivation.

**Постановка проблеми.** Становлення *неології* як науки про виникнення новотворів, окреслення її наукового апарату припадає на середину XX та особливо на початок XXI століть, і сприяв посиленню уваги до процесу продукування та функціонування нових слів, їхньої систематизації і типологізації з боку дослідників так званих «неологічний бум», пов'язаний з розвитком науково-технічного прогресу, бурхливими змінами в суспільно-політичному житті країни, активізацією ролі засобів масової інформації в ньому. І хоча поняття *неологія* в мовознавчій науці фіксується ще з 1801 р. (термін запроваджений Л. Мерсьє), однак учені-лексикологи (О. Стишов, Ж. Колоїз та ін.) наголошують, що українська неологія як галузь лінгвістики наразі перебуває у процесі остаточного становлення і свідченням цього є відсутність єдиної та чіткої термінологічної назви одиниці інноватики, яка поки що має низку синонімічних номінацій: *неологізм, інновація, новотвір, неосемант, новація, неотвір, нова номінація, неонімінація, нове найменування, нововведення, неоверб* та ін. [1, с. 30].

За визначенням О. Стишова, *неологія (неологіка)* це наука про неологізми, у сферу діяльності якої входить виявлення нових слів та значень, аналіз факторів їх появи, вивчення засобів утворення. Дослідник виокремлює три значення, з якими цей термін уживається на сучасному етапі, а саме: 1) розділ мовознавства, що займається вивчен-

ням різновидів неологізмів та їх функціонування; 2) процеси творення неологізмів у мові; 3) увесь корпус неологізмів на певному етапі розвитку мови [1, с. 30]. Ж. Колоїз вказує, що означений термін в україністиці використовують для номінації сукупності неологізмів, які вивчаються здебільшого у контексті загальних словотвірних, лексико-семантичних та стилістичних тенденцій розвитку [2, с. 58].

Огляд мовознавчої літератури свідчить, що в межах сучасної неології виділяють два основні напрями: по-перше, це дослідження оновлення словникового складу мови (об'єктом вивчення є неологізм); по-друге, питання лексикографування новотворів (неологізм виступає об'єктом неографії). Крім цього, деякі дослідники пропонують потрактувати термін «неологія» більш широко – як науку про нові явища мовної системи в цілому, що дозволяє сформувати окремий напрям розвитку неології, зокрема, досліджувати неологізм у контексті міжрівневого підходу до мови [3, с. 8–9].

Оновлення лексико-семантичної системи української мови – процес динамічний, постійний і відкритий; особливо він інтенсифікується у періоди політичних та соціально-економічних перетворень. Таким поштовхом до словотворчості в історії українського лексикону стали події Помаранчевої революції 2005 року та Революції Гідності 2013–2014 років (*тітушки, правосеки, укropи, ватники, колоради, берку-*

тята, майданути тощо), військові дії на Донбасі 2014–2015 років (*сепари, скримздити, окупендум, Луганда, укри, укрофашисти, кіборги, кримнаш, ООС – операція об'єднаних сил* тощо), і нарешті повномасштабна агресія росії проти України, яка розпочалася у лютому 2022 року. Спостереження над мовою засобів масової інформації та інтернет-сайтів доводить, що лексико-семантична система у такі періоди активно продукує великий корпус неологічної лексики. У зв'язку з цим, попри чималу кількість ґрунтовних наукових студій з проблем неології, виникає потреба подальшого вивчення неологізмів та їх семантики, утворених на ґрунті нових реалій.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На сучасному етапі розвитку мовознавчої науки серед українських дослідників спостерігається стійкий інтерес до проблем неології та процесів оновлення лексико-семантичної системи української мови. Зокрема активно досліджуються причини з'яви неологізмів, їхня класифікація, способи творення, сфери функціонування, основні тематичні групи, вплив екстралінгвальних чинників на розвиток словникового складу тощо (Н. Клименко, Є. Карпіловська, Л. Струганець, О. Тараненко, О. Стишов, А. Нелюба, Г. Вокальчук, М. Навальна, Ж. Колоїз, Н. Стратулат, Д. Мазурик та ін.).

Крім цього, виокремимо наукові студії, присвячені вивченню процесів неологізації у періоди кардинальних суспільно-політичних перетворень, які відбувалися в історії української держави на початку ХХІ століття: Н. Поліщук «Термінологічна лексика Майдану (на матеріалах газет «Дзеркало тижня», «Українська правда», «Газета по-українськи», «Високий Замок»)» (2014 р.) [4], О. Кирилук «Вогнехреще» або неологізми як відображення військового протистояння» (2015 р.) [5], Т. Кремень «Новітні сленгізми-неологізми – мовне віддзеркалення війни» (2022 р.) [6] та ін.

**Постановка завдання.** У роботі здійснена спроба опису та систематизації інноваційних процесів у лексичній системі української мови, що відбуваються на сучасному етапі її розвитку, зокрема безпосередньо у період російсько-української війни. Аналіз зроблено на матеріалі сучасних україномовних ЗМІ, інтернет-ресурсів, соціальних мереж.

**Методи дослідження.** У процесі дослідження використано комплекс *методів наукового дослідження*, зокрема: *інтерпретаційно-аналітичний метод*, на основі якого вивчалися наукові джерела із застосуванням синтезу, аналізу та систематизації; *метод теоретичного узагальнення*, який сприяв обґрунтуванню наукових положень

та формулюванню узагальнених висновків; *компонентний аналіз*, що використано для опису структури й лексичного значення новотворів; за допомогою *морфемного аналізу* виявлено складники неологізмів, *словотвірного аналізу* – механізми творення інновацій.

**Виклад основного матеріалу.** У мовознавчій літературі *неологізми* потрактовують як «слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також оказіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті; новизну цих номінацій ще усвідомлюють мовці; вони належать до пасивного шару лексики» [1, с. 32]. Варто підкреслити, що у визначенні сутності цього лінгвістичного поняття поєднано дві складові: об'єктивну (час появи, прикріплення до певних часових меж) та суб'єктивну (психологічне відчуття новизни) [7, с. 39].

Спостереження над формою та семантикою дозволило науковцям класифікувати неолексеми на такі різновиди:

1) *власне неологізми* – одиниці, які характеризуються абсолютною новизною форми і змісту, це переважно іншомовні запозичення;

2) *новоутворення* – лексеми, створені за словотвірними моделями з наявними в українській мові словами, і які відзначаються новизною форми та значення;

3) *трансформації* – одиниці, у яких нова форма поєднується із семантикою, що передавалася раніше іншими лексичними засобами;

4) *семантичні неологізми* – лексеми, у яких нова семантика передається словоформою, уже відомою та закріпленою в мові, тобто в його семантичній структурі виникає ще один лексико-семантичний варіант;

5) *функційні неологізми* – відроджені слова і вислови з минулого, частина з яких зазнала семантичної і стилістичної модифікацій [8, с. 46–52; 7, с. 39]. Отже, узагальнивши, можна виокремити два основні різновиди неологізмів, а саме: *номінативи*, які експлікують явища і поняття, що з'являються вперше; *трансномінативи*, котрі використовуються на позначення уже відомих під іншими назвами реалій.

Учені наголошують, що сутність неологізму як лексичної одиниці можливо виявити лише врахувавши кілька чинників, зокрема:

1) стилістична теорія неологізмів охоплює стилістично марковані лексичні одиниці та фразеологізми з відбитком новизни; однак критерій новизни суб'єктивний, має психолінгвістичний характер і є залежним від мовної компетенції комунікантів;

2) психолінгвістична теорія потрактує неологізм як лексичну одиницю, котрою не оперували носіїв мови у власному мовленнєвому досвіді раніше;

3) лексикографічна теорія зараховує до неологізмів слова, що не зафіксовані сучасними словниками;

4) денотативна теорія, яка вважається однією з найбільш визнаних з-поміж дослідників, визначає неологізм як слово, що позначає нове явище, реалію (денотат) або нове поняття;

5) структурна теорія – її прихильники стверджують, що неологізмами можуть бути лише слова, позначені винятковою структурною, формальною новизною; лексеми, утворені за наявними в українській мові словотвірними моделями, не належать до неонімацій;

6) конкретно-історична теорія позиціонує неологізми як слова, значення слова та ідіоми, які функціонують у певний період у мові, підмові, мовній сфері, і які не зафіксовані в ній у попередній період [9, с. 4–13].

У мовознавчій літературі усталеним є поділ неологізмів на *загальномовні* – це новітні лексичні одиниці, що виникли для позначення сучасних реалій, та *індивідуально-авторські*, або *оказіоналізми*, – стилістично марковані лексеми, створені письменниками чи публіцистами й зафіксовані в конкретних текстах. Крім цього, О. Стишов виокремлює *мас-медійні оказіоналізми* та *камерні неологізми* – слова, відомі лише особам певного соціального об'єднання, колективу [1, с. 36].

Нові суспільно-політичні, соціально-економічні, а нині воєнні реалії спонукають до оновлення лексико-семантичної системи мови. Інноваційні процеси, особливо так звані неологічний бум, зумовлений зокрема екстралінгвальними чинниками, відображається передусім у публіцистичному дискурсі, в засобах масової інформації, інтернет-ресурсах, соціальних мережах (Facebook, Instagram, Telegram та ін.), які найбільш швидко реагують на перетворення в різних сферах життєдіяльності суспільства. Варто зазначити, що з початком нового етапу війни – широкомасштабним російським вторгненням – в інформаційних мережах щодня виникають нові слова, українська мова збагачується військовою субстандартною лексикою. Причому цей процес спочатку активізується в соціальних мережах,

і далі підхоплюється офіційними сайтами української влади. Навіть у найважчі дні оборонної війни українці активно «мобілізували рідну мову і повели її у бій» (так один із британських журналістів у 1940 році сказав про красномовство Вінстона Черчилля).

Виникнення новотворів пов'язане із взаємодією як зовнішніх чинників – екстралінгвальних, так і внутрішньомовних чинників. З-поміж мовних виокремимо розширення й звуження значення, метафоризацію і метонімізацію, нашарування різних конотативних та стилістичних відтінків на основне зузальне значення слова тощо [10, с. 172].

Отже, наші спостереження над текстовим матеріалом доводять у цілому традиційні погляди на процес з'яви неологізмів у мові, а саме:

1) *семантична деривація* – виникнення нового значення у вже відомого слова;

2) *словотвірна деривація* – утворення нових слів за наявними в мові словотвірними моделями та морфемами;

3) *запозичення* з інших мов.

#### Семантична деривація

Дослідники вказують на три основні причини появи нових значень у семантичній структурі слова – це передусім метафоризація, метонімізація, термінологізація та детермінологізація, що проявляється у метафоричній чи метонімічній трансформації слів та їхній стилістичній модифікації.

Наприклад:

*асвабадітелі* – (евфемізм) російські окупаційні війська, поневолювачі;

*бандероль* – посилка з України: мертвий окупант у мішку;

*затридні* – нереально для здійснення, виконання (про плани ворога);

*літакопад* – безпереможне збивання російських літаків;

*орки* – російські окупаційні війська, що вдерлися в Україну (первісно – фантастичні істоти, злі кремезні варвари зі звіриними рисами);

*паляниця* – слово-пароль, що слугує для розпізнавання диверсантів;

*свинособака* (калька з нім. Schweinehund) – негідник, нікчема (про російських окупантів);

*дебахнулько* – людина, яка через свій інтерес та стурбованість може спричинити дуже багато шкоди;

*натівець* – людина, яка не дотримується своїх обіцянок;

*тероборона* – спеціальні військові заходи, організовані у воєнний час для боротьби з ворогом, зокрема розвідувально-диверсійними групами;

*загарпунимо* – знищення російських військових кораблів;

*тікток-війська* – війська кадіровців, які викладають у соцмережах чимало «переможних» відео та світлин, але в реальний бій їти бояться;

*бандеромобілі* – бойові автомобілі ЗСУ, що мають підвищену прохідність та оснащені великокаліберним озброєнням;

*кіберкозаки, кіберпартизани* – спеціалісти, котрі працюють для нейтралізації ворога в кіберпросторі;

*диванні війська* – домашні експерти з усіх на світі питань.

У період російсько-української війни з'являються *новотвори від прізвищ* відомих людей. Наприклад:

*байденкувати* – вести довгі балачки ні про що; *шольцнути, пошольцяти* – хитрувати, намагачись всидіти на двох стільцях;

*макронити, промакронити* – робити вигляд, що стурбований, при цьому бездіяти;

*меркелювати* – вирішувати вигідні собі питання навіть із психом;

*пошойгуїти, шойгувати* – робити вигляд на робочому місці, що все йде за планом;

*кадірити* – вдавати з себе того, ким ти не є;

*відбандерити* – вбити;

*кімити* – зберігати оптимізм і спокій у найскрутніші часи;

*арестовлення* – заспокійливі повідомлення;

*пушкінопад* – знесення пам'ятників російським культурним діячам та перейменування топонімів з їхніми іменами.

### Словотвірна деривація

Аналіз засвідчив, що найпродуктивнішими для неологізмів є морфологічні способи словотворення дієслів та віддієслівних іменників. Зокрема, за допомогою префікса *від-* утворюються дієслова доконаного виду із загальним значенням «ретельно або інтенсивно виконати певну дію». За час російсько-української війни цей ряд поповнився новими колоритними дієсловами: *відбайрактарити, відчорнобаїти, відбородянити, відірпеніти, відкіянити, відкатюжити, відсалопетити, відВСУшити, відджавелінити* – мають значення «знищити в певний спосіб ворожу техніку»; або *відкобзонити, віддвохсотити* – означають «відправити рашистських загарбників на той світ». Наприклад: *Бійці ЗСУ, п'ятьох з восьми відкобзонили, а трьох узяли в полон* (<https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3450797-na-sumsini-zsu-znisili-patoh-zagarb-nikiv-bila-perekinutogo-uralu-iz-nagrabovanim-majnom.html>); *Сьогодні орків відірпінити, залишилося заєбучити і нагостомелати* (7503859069639376/?type=3).

Префікс *за-* вказує на результат: *заджевелінити, заенлоїти, застінгерити* – знищення окупантів з відомих керованих ракет, *забайрактарити* – спалити ворожу техніку з використанням відомих літальних апаратів, *задвохсотити, забучати, заЗеСуУшити, заарестовити (заспокоїти)*. Наприклад: *Може, вже час забайрактарити ракети на території білорусі?* ([https://m.facebook.com/photo/?fbid=346000610900861&set=ecnf.100064727737\\_034&refid=13&ref=104&\\_rdr](https://m.facebook.com/photo/?fbid=346000610900861&set=ecnf.100064727737_034&refid=13&ref=104&_rdr)); *Я постійно відправляю своїм родичам заарестовлення* (<https://www.volynnews.com/news/all/arestovlennia-chornobayity-zatrydni-v-merezhi-vuhadaly-slovnyk-suchasnoyi-ukrayinskoji-movu/>).

Префікс *де-* має значення «здійснювати дію»: *деблокувати, дезактивувати, дестабілізувати (дестабілізація), декомунізувати (декомунізація), дерусифікати (дерусифікація)*. Наприклад: *Нещодавно Київ переживав «декомунізацію»: у місті масово змінювали назви, які присвоювали в радянський період або на згадку про діячів радянської епохи. Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну депутати міськради української столиці хочуть провести аналогічну «дерусифікацію» міста: знести близько 60 пам'ятників та меморіальних дощок, перейменувати до півтисячі вулиць, скверів та парків і навіть змінити вивіски на кількох станціях метро* (<https://www.radiosvoboda.org/a/kyiiv-derusyifikatsiia-pereymenuvannia-vulyts-stantsiy-metro/31840959.html>).

*Могилити* – русифікувати Україну зсередини, перешкоджати відновленню української культури (<https://www.facebook.com/ternopil.svoboda>).

Префікс *на-* спостерігаємо в таких словах: *наволонтерити* – знайти з-під землі та доставити туди, де треба, що завгодно. Наприклад: *Так само волонтерить і співачка ОНУКА. Етнодіва допомагає збирати кошти на авто для волонтерів, світові гуманітарні ініціативи #standforUkraine, а ще встигає наволонтерити на генератори для Чернігова* (<https://cntime.cn.ua/zirkova-pomich-to-ta-yak-z-chernigivskih-znamenit-article/>).

В онлайн-словнику англomовних неологізмів і сленгових виразів з'явився новий термін, присвячений Україні. Слово з префіксом *з-(за-)* *бути зукраїнієм, зукраїнити, заукраїнити* – спробувати забрати щось силою й отримати жорстку відповідь (<https://www.nta.ua/zukrayinyty-u-slovnyku-urban-dictionary-zyavylosya-nove-slovo/>).

Суфікс *-ува*: *мамкувати* – не виконувати простих дій задля збереження власного життя. Слово з'явилося після реакцій багатьох батьків на тривоги та евакуації. Наприклад: *Він мамкує та*

не хоче йти до сховища (<https://www.volynnews.com/news/all/arrestovlennia-chornobayuity-zatrydni-v-merezhi-vyhadaly-slovnyk-suchasnoyi-ukrayinskoyi-movy/>).

#### Запозичення слів з інших мов

Аналіз досліджуваного матеріалу засвідчив латинізацію українського правопису. У деяких словах, коли вони стосуються російських окупантів, дедалі частіше вживають велику літеру Z, щоб підкреслити негативне забарвлення слова, зневажливий підтекст, наприклад: *Zайди, Zаблуди, Z-окупанти, Z-трофей, deZертири, Zвірюки, Zасранці, головориZи, мерZотники*.

У чинному «Українському правописі», як і в попередніх його редакціях, є примітка про можливість написання з малої літери власних назв, ужитих зі зневажливим емоційно-експресивним забарвленням. На нашу думку, є доречними неологізми: *орки, московія, ерефія, расся, раша, рашка, московити, рашисти, русня*. Поруч є неологізмом *терраша* – російська федерація як держава-терорист, почали писати з маленької літери *рф, росія*, а також прізвище путіна та його прибічників на знак зневаги (<https://ukrainer.net/mova-i-viyna/>).

Створення нової лексичної одиниці можна порівняти з творчим процесом, де має відбиття світобачення і світовідчуття її автора, взаємозв'язок між замислом і засобами його репрезентації, певним асоціативним рядом, який виникає під

час мовотворчої діяльності. І лише потім новотвір проходить етап соціалізації, тобто сприймається суспільством, та лексикалізації – закріплюється в лексико-семантичній системі мови. Проаналізований текстовий матеріал свідчить, що саме ці етапи описані в дослідженні новотвори, на нашу думку, проходять досить швидко й успішно.

**Висновки.** У дослідженні на матеріалі сучасних україномовних ЗМІ та інтернет-ресурсів описано інноваційні процеси, що відбуваються на сучасному етапі розвитку лексичної системи української мови, зокрема під час повномасштабної російської агресії проти України 2022 року. Аналіз неологічного матеріалу означеного періоду дозволяє стверджувати, що лексико-семантична система активно реагує та відображає всі зміни, пов'язані з новими реаліями, що ще раз доводить вплив екстралінгвальних факторів на динаміку словникового складу мови, підкреслює зв'язок неології з суспільно-політичними процесами. Зафіксований корпус неологічної лексики виникає за рахунок використання питомо українських лексичних і словотвірних ресурсів та запозичень; значна кількість новотворів має емоційно-оцінну модальність. Однак зібраний і проаналізований матеріал не є вичерпаним та остаточним, оскільки наразі не є завершеними воєнні дії, а значить процес творення неолексем, нових значень, сполук триває і потребує подальшого наукового висвітлення.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Біла Церква: «Авторитет», 2019. 198 с.
2. Колоїз Ж. В. Українська неологія: здобутки та перспективи. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Філологія. Мовознавство*. 2009. Т. 105. Вип. 92. С. 57–62.
3. Сенько Е. В. Неологизация в современном русском языке: межуровневый аспект. Санкт-Петербург: Наука, 2007. 354 с.
4. Поліщук Н. Термінологічна лексика Майдану (на матеріалах газет «Дзеркало тижня», «Українська правда», «Газета по-українськи», «Високий Замок»). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2014. № 791. С. 138–143. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-791-2014/terminologichna-leksyka-maydanu-na-materialah-gazet> (дата звернення: 04.06.2022).
5. Кирилюк О. Л. «Вогнехреще» або неологізми як відображення військового протистояння. *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2015. Вип. 137. С. 52–56.
6. Кремін'я Т. Новітні сленгізми-неологізми – мовне віддзеркалення війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-slengizmi-neologizmi-movne-viddzerkalenna-vijni.html> (дата звернення: 03.06.2022).
7. Ладоня К. Ю. Неологізми в українській мові: сутність, визначення, принципи класифікації та функціонування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Філологія*. Одеса, 2018. Вип. 36. Т. 1. С. 38–40.
8. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття: на матеріалі мови засобів масової інформації. 2-ге вид., перероб. Київ: Пугач, 2005. 388 с.
9. Попова Т. В. Русская неология и неография. Екатеринбург: ГОУ ВПО УГТУ–УПИ, 2005. 96 с.
10. Гладка В. А. Поняття «неологізм» у світлі сучасних лінгвістичних парадигм. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна*. 2009. Вип. 11. С. 170–177. URL: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nznuoaf\\_2009\\_11\\_30.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nznuoaf_2009_11_30.pdf) (дата звернення: 06.06.2022).